

Faydalı Bilgiler

5

Haftalık 'butik' bülten

01-07 Ocak 2017

AYŞENUR Kayar
BETÜL Kaya
ELJF Salar
FATMA Eren
GÖZDE Helvacı
GÜLNJDA Şahin
GÜLSÜM Ünlüer
HÜMEYRA Çetinkaya
JLKAY Karateke
KADER Şentürk
KÜBRA Utku
KÜBRA Yılmaz
RABJA Sevim
ZEYNEP Cav

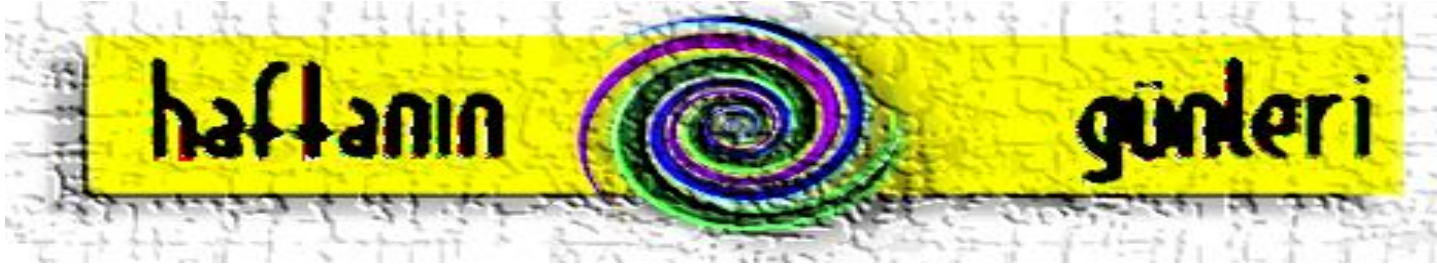
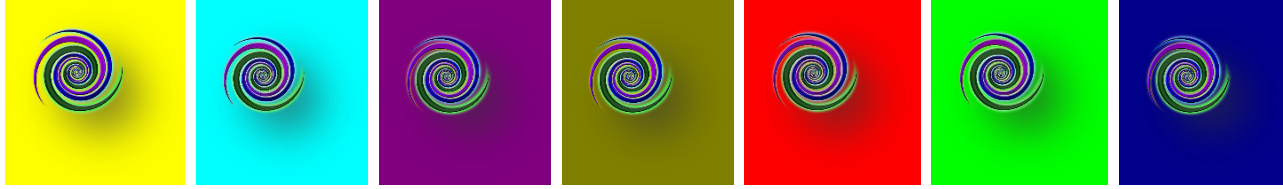
* isimler alfabetik sırayla...

Yukarıda isimleri yazılı 'umuc'lar
Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü
Öğrencileri... Merkezimize "staj
yapma"ya geldiler... Bize çok güzel
katkılar sundular...

Yeni yılın ilk sayısı onların çabası
ile...

Herkesine sevgi ve saygı ile...

01 Ocak
Pazartesi

02 Ocak
Salı

03 Ocak
Çarşamba

05 Ocak
Cuma

04 Ocak
Perşembe

Özel Eğitim,
Rehberlik ve Psikolojik
Danışma Hizmetlerine
Yönelik Çalışmalar...

Özel Eğitim,
Rehberlik ve
Psikolojik Danışma
Hizmetlerine
Yönelik
Çalışmalar...

Film Okumaları
Atölyesi

Oyunla Dikkat
Toplama Atölyesi

İsmail Erez
İlkokulu Yönetici ve
Öğretmenleri ile
Çocuk İhmal ve
İstismarını
Çalışacağız...

Ve tabiki
Sayın Velilerimize,
Sergili Öğrencilerimize,
Değerli Meslektaşlarımıza katkı sunmak için
her zaman
YeniRan'dayız.

06 Ocak
Cumartesi

07 Ocak
Pazar

tanıtım

İçerik Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencileri tarafından sağlanmıştır...

Çocuk Gelişimciler,

0-18 yaş arasındaki normal gelişim gösteren, özel gereksinimi olan, korunmaya muhtaç (kurumda yaşayan, çalışan, mülteci ve suça itilmiş çocuklar) ve hastanede yatan çocukların zihinsel (bilişsel), dil, motor, öz bakım, sosyal ve duygusal gelişim değerlendirmesi ve takibi yapan, gelişimsel destek programı hazırlayan, ailelere danışmanlık veren profesyonellerdir.

EĞİTİM ALANINDA ;

Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde görev alabilen çocuk gelişimciler ve çocuk gelişimi uzmanları bu merkezlerde;

- ♥ Bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin yaş düzeylerine uygun olarak değerlendirilmesi ve bireylerin özelliklerine göre bireysel eğitim programlarının hazırlanmasından sorumludur ♥
- ♥ Bireyin gelişimi ve eğitimini izler, beklenen gelişimi gösteremeyen çocuklar için ilgili meslek elemanlarıyla iş birliği yapar. Alanı ile ilgili konularda ailelere ve öğretmenlere rehberlik eder.
- ♥ Alanı ile ilgili konularda aile eğitimi, rehberliği ve danışmanlığı programlarında ve personel için hizmet içi eğitim programları hazırlar ve uygulamada görev alır ♥
- ♥ Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik Formasyon programını tamamlamamış olma koşuluyla, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanabilirler ♥

SAĞLIK ALANINDA ;

HASTANELERDE VE AİLE SAĞLIK MERKEZLERİ'nde

- ♥ Birinci basamak sağlık kuruluşlarında sunulan çocuk gelişimi hizmetlerinin geliştirilmesi ile ilgili değerlendirmelerin yapılması; plan, program ve projeler üretilmesi ve bunların uygulanması ve kurum içi ve dışı işbirliği imkanlarının yaratılabilmesi için ilgili kişi ve şube ile işbirliği içinde çalışmalar yapılmasından sorumludur ♥♥♥

dosya

ÖĞRENME

GÜÇLÜĞÜ

OTİZM

DEHB

DOWN

SENDROMU

ZİHİNSEL ENGEL

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

Bireyin zekası normal ve normalin üzerinde olmasına rağmen sözlü ve yazılı dili kullanma ve anlamada ,konuşma, okuma, yazma, heceleme, matematiksel hesaplamalar yapmada ,sosyal algılamada, kendini ifade etme , iletişim kurma alanlarında kendini gösteren nörolojik kökenli gelişimsel bir bozukluktur.

Disleksi

Okuma sorunlarını içerir. Hiç okuyamadan, atlama, ekleme, ters çevirme, heceleyerek okuma gibi geniş bir yelpazede kendini gösterir.

Diskalkuli

Matematik becerilerinde zorlukları ifade eder. Zor öğrenme, yanlış hesaplamalar, ters yazım, tersten işlemler, sayı ezberleme zorlukları gibi belirtileri olabilir.

Disgrafi

Yazma zorluklarını içerir. Harfleri yanlış-ters yazma, kopyalama, satır kullanma, atlama-ekleme zorluklarını kapsar.

Dispraksi

Motor beceriler ve sosyal becerilerdeki uyum problemlerini işaret eder. Oyunun kurallarını uygulama ,hareketlerde yavaşlık, denge sorunları, ikili ilişkilerde yaşanan uyum sorunları bu alanda değerlendirilir.

Okulöncesi Dönemde Ortaya Çıkan Belirtileri

Renk, şekil ve büyüklükleri ayırt etmeye ilişkin güçlükler

Genel olarak sakarlık

Konuşmayı öğrenmede ve sözcükleri ifade etmede güçlük

Çizim yaparken hızlı ve isteksiz hareket etme

Günlük işleri başlatma ve sürdürmede güçlük

Haftanın günlerini öğrenmede güçlük

Sayıları öğrenmede güçlük

Makas kullanma ,küçük nesnelere taşıma ,düğme ilikleme gibi becerilerde zorluk yaşama.

Hareketlerinin sonuçlarını tahmin etmeme

Grup oyunları sırasında aşırı heyecanlanma

Okul Döneminde Ortaya Çıkan Belirtiler

Grup testlerinde, yazılı sınavlarda düşük başarı gösterme

Okuma performansının hız ve nitelik açısından yaşitlarına göre geri olması

Dikkat süresinin değişkenlik göstermesi

Okurken ve yazarken harflerin yerini değiştirme-harf atlama, harf yada sözcük ekleme

Hızlı ve okunaksız yazma

Yazarken ve okurken satır atlama

Harflerin ve sayıların yerini karıştırmama(m-n,b-d,2-5)

Sözcükleri ayırmada ve noktalama işaretlerini ayırmada güçlük

Gün, mevsim, ay ,yıl kavramlarını birbirine karıştırmama

Toplama, çıkarma, çarpma, bölme işlemlerinin işaretlerini karıştırmama

Yetişkinlik Döneminde Ortaya Çıkan Belirtiler

Sağ-sol ayırımında güçlük

El-göz koordinasyonunda güçlük

Bellekte tutmada güçlük

Noktalama ve imla hataları yapma

Uzun metinleri okuma ve anlamada güçlük

El yazısının okunaksız olması

Bir konuda önemli ayrıntıları belirlemede güçlük

Ayları baştan sona ve sondan başa doğru sıralamada güçlük

Soyut kavramları anlamada güçlük

Yabancı dil öğrenmede güçlük

Kelimeleri ve önemli düşünceleri sıralamada güçlük

TEDAVISI

Öğrenme Güçlüğü tıbbi tedavi edilerek ortadan kaldırılamaz

Ancak;

EĞİTİMLE Öğrenme Güçlüğü'nün yaşantımızda meydana getirdiği zorlukların aşılması söz konusudur

Öğrenme Güçlüğü'nün tedavisi özel eğitimidir

ÖNERİLER

Eğitimcilere Öneriler

Çocuğun oturduğu alanda dikkat dağıtıcı uyaranların az olmasına özen gösterilmelidir.

Çevrede bulunan materyaller çocuğa tanıtılmalıdır.

Çocuk gerektiğinde kendisine yardımcı olabilecek bir akranının yanına oturtulabilir.

Çocuk için okuma ve yazma ödevlerinde düzenlemeler yapılmalıdır (puntolar büyük ve satır araları geniş olmalıdır).

Derste sözel anlatımı destekleyecek somut materyaller kullanılmalıdır (belgesel gösterimi, resimli kartlar).

Sınıfa girerken, sınıfta ve ders dışı saatlerinde nasıl davranması gerektiği net olarak kendisine ifade edilmelidir.

Kurallar yazılı olarak somutlaştırılmalıdır.

Öğretilecek konu açık olmalıdır. Çocukların aktif katılımını sağlayacak özellikte ve uygun anlatım hızında olmalıdır.

Çocukların dinleme becerisi edinmeleri için çalışılmalıdır.

Çocuğa ödev defteri tutma, zamanı programlama, ödevlerini bitirme vb. becerileri geliştirmeye yönelik stratejiler uygulanmalıdır.

Çocuğun derse uygulamalara katılımı teşvik edilmelidir.

Grup çalışmalarında yapabileceği düzeyde görevler verilmelidir.

Okuma çalışmaları çocuğun ilgi duyduğu konuyla ilgili olmalı ve çok uzun olmamalıdır.

Çocuk kendi hatalarını bulmaya teşvik edilmelidir.

Çocuğun kendine sunulan bilgileri kendi cümleleri ile tekrarlaması konusunda teşvik edilmesi dolayısıyla verilen bilginin yoklamasının yapılması sağlanmalıdır.

Çocuğun davranış problemleri için davranış değiştirme programlarına yer verilmelidir. Ayrıca davranış değişikliği konusunda kararlı olunmalıdır.

Çocuğun eğitim öncesi ve sonrasında performans değerlendirmesinin yapılması çocuğun ilerleyişinin görülmesi açısından önemlidir.

Aile ile sık sık işbirliği yapılmalıdır.

Ailelere Öneriler

- ♥ Çocuğu akranları ya da bir başkası ile kıyaslamamaya özen gösterilmelidir.♥
- ♥ Çocuğa karşı sabırlı ve anlayışlı olunmalıdır.♥
- ♥ Aile tutarlı olmalı ve okul personeli ile işbirliği içinde hareket etmelidir.♥
- ♥ Çocuğun ilgi ve yetenekleri göz ardı edilmemeli ve gereksinimleri net olarak ortaya konulmalıdır.♥
- ♥ Çocuğun toplum içinde kendisini net olarak ifade etmesine fırsat tanınmalı ve özen gösterilmelidir.♥
  - ü Çocuğa karşı olan beklentiler yüksek olmamalı fakat bu durum çocuğa belli edilmemelidir.
- ♥ Çocuğun başarıları ödüllendirilmelidir.♥
- ♥ Çocuğun arkadaş edinmesi ve grup çalışmalarına katılması için çaba gösterilmelidir.♥
- ♥ Çocuğun unutulmasını ortadan kaldırmak için evde ve okulda sık sık tekrara yer verilmelidir.♥

OTİZM

Otizm, belirtileri yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan ve yaşam boyu devam eden, etkileşim ve iletişim alanında belirgin gecikme ve sapmalar ve kısıtlayıcı ilgi alanları ile kendini gösteren karmaşık gelişimsel bir bozuluktur.

Otizimli çocuklar temel anlamda:

Kişilerarası iletişimde sorun yaşarlar.

Çocukların sosyal ilişkileri ve sosyal gelişimi diğer çocuklardan farklıdır.

Çocuğun ilgi alanları, faaliyetleri kısıtlı ve yineleyicidir.

OTİZMİN BELİRTİLERİ

- ♥
Başkalarıyla göz teması kurmama,
- ♥
İsmi söylendiğinde bakmama,
- ♥
Söyleneni işitmiyor gibi davranma,
- ♥
Parmakıyla ile istediği şeyi göstermeme,
- ♥
Oyuncaklarla oynamayı bilmeme,
- ♥
Akranlarının oynadığı oyunlara ilgi göstermeme,
- ♥
Bazı sözleri tekrar tekrar ve ilişkisiz ortamlarda söyleme,
- ♥
Konuşmada akranlarının gerisinde kalma,
- ♥
Stereotipik hareketlerinin olması,
- ♥
Gözleri bir şeye takılıp kalması,
- ♥
Bazı eşyaları döndürmek, sıraya dizmek gibi sıra dışı hareketler yapma,
- ♥

Günlük yaşamındaki düzen değişikliklerine aşırı tepki verme gibi belirtileri vardır♥

OTİZM TANJ ÖLÇÜTLERJ

Otizm sosyal etkileşim sorunları, iletişim sorunları, sınırlı/yineleyici ilgi ve davranışlarla ilgili sorunlarla kendini gösterir. Bu alanların her birinde yer alan tanı ölçütleri aşağıda açıklanmıştır♥

A. Sosyal Etkileşim Sorunları

1.Sosyal etkileşim için gerekli sözel olmayan davranışlarda yetersizlik:

B. Sıra dışı göz kontağı özellikleri:

Göz kontağı hiç kurmamak, çok kısa süreli kurmak ya da alışılmadık biçimde kurmak♥

Örneğjn, birden bire gözlerini karşısındakinin gözlerine dikmek ve kaçırmak♥

Jest ve mimik kullanımında sınırlılık:

Konuşurken çok az jest ve mimik kullanmak.♥

Başkalarına ne kadar yakın ya da uzak duracağını ayarlayamamak:

Sosyal ortamların gerektirdiği uzaklıkları ayarlayamamak; başkalarına fazla yakın ya da uzak durmak♥

Ses kullanımında sıra dışılık: Konuşurken alışılmadık ses kalitesi ve vurgu özellikleri göstermek♥

2.Yaşa uygun akran ilişkileri geliştirememek:

Arkadaşlık kurmakta zorlanmak:

Çok az sayıda arkadaşına sahip olmak ya da hiç arkadaş edinmemek♥

Akranlarla etkileşimde bulunmamak:

Kendi yaşlarıyla oynamada, konuşmada vb. çok isteksiz davranmak; **örneğin**, yalnızca kendisinden çok küçük ya da büyük kişilerle etkileşmek♥

Yalnızca özel ilgilere dayalı ilişkiler geliştirmek:

Belli kişilerle, yalnızca belli ilgilere dayalı olarak (**örneğin**, favori konularda) etkileşimde bulunmak.

Grup içinde etkileşimde bulunurken zorlanmak:

Örneğin, işbirliğine dayalı oyunların kurallarına uymakta zorlanmak♥

3. Başkalarıyla zevk, başarı ya da ilgi paylaşımında sınırlılık:

Yalnızlığı yeğlemek:

Başkalarının genellikle aile üyeleriyle ya da arkadaşlarıyla birlikte yaptığı pek çok şeyi (**örneğin**, TV izlemek, yemek yemek, oyun oynamak vb.) yalnız başına yapmayı yeğlemek♥

Belli olay ya da durumlara başkalarının dikkatini çekme çabası göstermemek:

Örneğin, şaşırtıcı bir durum karşısında işaret etmemek, bir şey başardığında paylaşmamak vb.♥

Sözel övgü karşısında tepki vermemek:

Başkalarının kendisine yönelttiği övgü sözleri ya da sözel onaylamalar karşısında çok az tepki vermek ya da hiç tepki vermemek **Örneğin,** hoşnutluk belirtisi göstermemek

4. Sosyal-duygusal davranışlarda sınırlılık:

Başkalarının ilgisi karşısında tepkisiz kalmak:

Birileri kendisine seslendiğinde ya da kendisiyle etkileşmek istediğinde tepki vermemek, duymuyormuş ya da fark etmiyormuş gibi davranmak.

Başkalarının yaptıklarına karşı ilgisizlik:

Ortama birinin girmesi, ortandan birinin çıkması, birinin konuşmaya başlaması gibi, başka çocukların çok ilgisini çeken bazı olaylar karşısında ilgisiz kalmak; böyle durumlarda, gülümseme gibi hoşnutluk ifadeleri ya da ağlama gibi hoşnutsuzluk ifadeleri göstermemek.

Başkalarının duygularını anlamada yetersizlik:

Üzülen, ağlayan, kızan, sevinen vb. kişiler karşısında duyarsız davranmak; örneğin, üzgün birini rahatlatma çabası göstermemek.

B. İletişim Sorunları

5. Dil gelişiminde gecikme:

İki yaşından büyük olup da tek bir sözcük bile söylememek.

Üç yaşından büyük olup da iki sözcüklük basit ifadeler (örneğin, 'baba git') kullanmamak.
Konuşmaya başladıktan sonra basit bir dilbilgisi yapısı kullanmak ya da belli yanlıları tekrarlamaya devam etmek.

6. Karşılıklı konuşmada zorluk:

Karşılıklı konuşma başlatmada, sürdürmede ve sonlandırmada önemli sorunlar göstermek:
Örneğin, bir kez konuşmaya başlayınca, konuşmayı uzun bir monolog şeklinde sürdürmek ve karşısındakilerin yorumlarını göz ardı etmek.

Konuşma konularında seçicilik:

Kendi favori konuları dışındaki konularda çok zor ve isteksiz olarak konuşmak.

7. Sıra dışı ya da yinelenen dil kullanmak:

Başkalarının kendisine söylediklerini yinelemek.

Televizyondan duyduklarını ya da kitaplardan okuduklarını, ilişkisiz zamanlarda ve bağlam dışı olarak yinelemek.

Kendisinin uydurduğu ya da yalnızca kendisine anlam ifade eden sözleri yinelemek.

Aşırı resmîlik ve didaktiklik gibi konuşma özellikleri göstermek.

8. Gelişimsel düzeye uygun olmayan oyun:

Senaryolu oyunlarda sınırlılık:

Oyuncaklarla evcilik, okulculuk, doktorculuk vb. hayali oyunlar oynamamak.

Sembolik oyunlarda sınırlılık:

Bir nesneyi başka bir nesne olarak (örneğin, küpü mikrofön olarak) kullanarak oyun oynamamak.

Oyuncaklarla alışılmadık biçimlerde oynamak:

Örneğin; topu zıplatmak yerine sürekli olarak bir eliyle vurmak, Legoları birbirine takıp bir şeyler yapmak yerine sıraya dizmek vb.

Sosyal oyunlara karşı ilgisizlik:

Küçük yaşlardayken, 'ce-e' vb. sosyal oyunlara karşı ilgi göstermemek.

C. Sınırlı/Yinelenen İlgililik ve Davranışlar

9. Sınırlı alanda, yoğun ve sıra dışı ilgililere sahip olmak:

İlgililik takıntıları:

Bazı konulara karşı aşırı ilgi duymak ve başka konuları dışlayarak sürekli o konularla ilgili konuşmak, okumak, ilgilenmek vb. istemek.

İlgililik duyduğu konularla ilgili ince ayrıntıları anımsamak:

Kendi favori konularındaki en ince ayrıntıları bile ezbere bilmek.

10. Belli düzen ve rutinelere ilişkin aşırı ısrarcılık:

Belli etkinlikleri her zaman belli bir sırayla yapmak istemek:

Örneğin, arabanın kapılarını hep aynı sırayla kapatmak.

Günlük rutinlerde değişiklik olmamasını istemek:

Örneğin, eve gelirken hep aynı güzergâhı izlemek ya da eve geldiğinde önce televizyonu açıp sonra tuvalete gitmek.

Günlük yaşamdaki değişiklikler karşısında aşırı tepki göstermek:

En ufak bir değişiklik karşısında aşırı kaygılanmak ya da öfke nöbeti yaşamak.

Değişiklikleri daha kolay kabullenebilmek için, meydana gelecek değişikliklerle ilgili önceden bilgi sahibi olmaya gereksinim duymak.

11. Yinelenen (kendini uyarıcı) davranışlar:

Sıra dışı beden hareketleri:

Örneğin; parmak ucunda yürümek, çok yavaş yürümek, kendi eksenini etrafında dönmek, durduğu yerde sallanmak, farklı bir beden duruşuna sahip olmak vb.

Sıra dışı el hareketleri:

Örneğin; ellerini sallamak, parmaklarını gözlerinin önünde hareket ettirmek, ellerini farklı biçimlerde tutmak vb.

12. Nesnelere ilgili sıra dışı ilgiler ve takıntılar:

Nesneleri sıra dışı amaçlarla kullanmak:

Örneğin; oyuncak arabanın tekerleklerini çevirmek ya da oyuncak bebeğin gözlerini-açıp kapamak vb. davranışları tekrar tekrar yapmak.

Nesnelerin duyu özellikleriyle aşırı ilgilenmek:

Örneğin; eline aldığı her nesneyi koklamak ya da gözlerinin önünde tutarak ve evirip-çevirerek incelemek.

Hareket eden nesnelere aşırı ilgi göstermek:

Örneğin; tekerlek ya da pervane gibi dönen nesnelere, akan su ya da yanıp sönen ışık gibi hızlı hareket eden görüntülere uzun sürelerle bakmak.

Nesne takıntıları:

Bazı sıra dışı nesnelere (**örneğin;** bir silgi ya da küçük bir zincir parçası) elinden bırakmak ya da gözünün önünden ayırmak istememek.

Otistik Bozukluk Tanısına İlişkin Ölçütler

Amerikan Psikiyatri Birliği, otistik spektrum bozuklukları içinde yer alan otizm tanısı için:

Çocuğun yukarıda sıralanan 12 belirtiden en az altısına sahip olmasını;

Bu belirtilerden en az ikisinin sosyal etkileşim sorunları kategorisinden, en az birer tanesinin ise diğer iki kategoriden (iletişim sorunları ve sınırlı/yinelenen ilgi ve davranışlar) gelmesini kabul etmektedir. Ayrıca, bu belirtilerden en az birinin 36 aydan önce varlığı da aranmaktadır.

Bugün otizmin nedeni ile ilgili kesin olarak bilinen, otizme neden olan tek bir faktör yoktur. Otizm birden çok etkenin bir araya gelmesiyle meydana gelen oldukça karmaşık bir bozukluktur.

Otizimde erken tanı çok önemlidir. Bunun için en büyük görev anne babalara düşmektedir.

Ebeveynlerin, çocuklarını gözlemlerken dikkatli olması çok önemlidir.

ÖNERİLER

Otizmli çocuğa sahip aile, çocuğun durumunu kabullenmeli ve çevrelerinde ki bireylerinde kabul etmesini sağlamalıdır. Çünkü kabullenme ne kadar kısa sürede olursa aile hem çocuğa hem de kendine o kadar yararlı olur. Ayrıca çevredeki bireylerin kabullenmesi, aileye daha fazla destek olmalarını sağlayacaktır.

Anne babaların durumu kabullenmelerinden ve çocuğu için gerekli eğitim şekline karar vermelerinden sonraki adım çocuğu eğitime hazırlamak olmalıdır. Çocuğun eğitime hazır olması eğitimcilerde de çocuğa da kolaylık sağlar.

Çocuğun eğitimine başlanmadan önce eğitim göreceği çevreyi ve kişileri tanınması gerekir. Bazı çocuklar için evden ayrılmak son derece kaygı verici olabilir. Bu kaygının azaltılabilmesi için önceleri kısa sürelerle okula gidilmesi ve çocuğun ortama alışıp çevreye ve kişilere iyice alıştıktan, güvende olduğunu hissettikten sonra eğitime başlaması yararlı olacaktır. Sınıf ortamına alışma süresi bazı çocuklarda çok kısa bazılarında ise daha uzun olabilmektedir. Özellikle küçük yaş çocuklarda ve aile bireyleri dışında hiç kimseyle sosyal ilişkisi bulunmayan çocuklarda bu süre uzayabilmektedir.

Yine çocuğun eğitimine aileler çocuğu tanıyarak başlamalıdır. Neyi sever? Neyi sevmez? Neler ister? Neye ihtiyacı var? Nerede ve kimlerin yanında olumlu davranışlar sergiler? Neler yapabilir? Hangi konularda daha başarılı? gibi sorulara cevap bulmak için günlük tutmaları yararlı olacaktır.

Otizimli çocuk etrafındakilerle iletişim kurmuyorsa ya da söyleneni yapmıyorsa ona kızmak, bağırarak veya ceza vermek doğru bir davranış değildir. Çocuğa karşı otoriter bir tutum içinde olmak çocuğun durumunu kötüleştirebilir.

Çocuk odaya girdiğinde veya odadan çıktığında anne-baba onun dikkatini çekmeye çalışmalı. Odaya girince yanına giderek, adını söylemeli ve ona dokunmalı. Odadan çıktığında ise el sallayarak "bay bay" demelidir. Çocuk bunlara tepki vermese bile bu hareketler düzenli olarak yapılmalı.

Aileler rutin olarak sevgi dolu bir şekilde çocuklarına dokunmalı. Onu okşayarak, sarılmalıdır. Onun varlığını hissettirecek şekilde yaklaşmalılardır.

Otizimli çocuklarda beklenmeyen durumlara karşı aşırı tepki ve sürekli ağlama gibi durumlar söz konusu olabilir. Bu çocuklara karşı sabır gösterilmeli ve yumuşak davranılmalıdır.

Bir ses çocuğu rahatsız ediyorsa sesi durdurmaya ve çocuk rahatlatılmaya çalışmalıdır. Gerekirse çocuk başka bir yere götürülebilir. Eğer ses çıkarma zorunlu ise (elektrik süpürgesi gibi) sesin

başlayacağı çocuğa söylenmelidir. Çocuğun sevmediği sese alışması için o sesin daha yumuşak hali kullanılabilir.

Otizimli çocuğun ebeveynleri bazen çocuğun söylenenleri duymadığını hatta çocuğun işitme ile ilgili bir sorununun olduğunu düşünebilir. Çocuğun duymadığı düşünüldüğünde aynı şey ona yüksek sesle tekrar edilmemelidir. Yüksek sesle yineleme çocuğun aşırı tepkiler vermesine yol açabilir.

Otizimli çocuk durumundan dolayı sürekli hırpalanıyorsa ve kızgınlıkla karşılanıyorsa çocuğun şiddete olan eğilimi artabilir. Bu yüzden ailelerin otizimli çocuğa karşı sergiledikleri tutumlarda daha dikkatli olunması gerekmektedir.

Aileler çocuklarının jest kullanmasını veya bir nesneyi eliyle göstermesini sağlamaya çalışmalıdır. Bir nesneye beraber bakarak '..... nerede?' diye sorulmalıdır. Nesneyi göstermesi için ilk başlarda elinden hafifçe tutarak nesneye doğru yönlendirmesi sağlanabilir. Öncelikle dokunabileceği sonrasında ise dokunamayacağı yani uzaktaki nesnelere göstermesi sağlanmalıdır. Ayrıca onun ilgisini çeken nesnelere işe başlamak, o nesnelere yerlerini değiştirmemek, istediği nesneyi göstermeye çalıştığında ise parmağını tutarak ona dokundurmak daha verimli sonuçlar doğuracaktır.

Aileler çocukları ile birlikte yuvarlanma veya kovalama oyunları oynayarak beklemeyi öğretmeye çalışmalıdırlar. Beklemeyi öğretirken oyunda durarak belli bir süre bekleyerek yeniden oyuna başlanabilir.

Çocuğunuzun yüzüne, saçına ya da ellerine üfleyerek onun kendi vücudunu keşfetmesini sağlayınız.

Otizmlı çocuğa sahip olan aileler bazen diğer insanlarla olan iletişimini keser ve çocuğu dışarı çıkarmak istemez. Otizmlı çocuğu olan ailenin diğer otizmlı çocuğu olan aileler ile iletişim kurması önemlidir. Ailenin, bu durumun sadece kendi çocuğunda olmadığını ve yaşanan sıkıntıları sadece kendilerinin yaşamadığını fark etmesi önemlidir. Diğer aileler ile kurulan empati ve iş birliği otizm ile yaşamak konusunda destek sağlayacaktır.

Aile eğitimlerini takip etmek ve mümkün olduğunca eksiksiz katılmak önemlidir.

Problem davranışların nedenlerinin belirlenerek bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına odaklanmalıdır.

Olumlu davranışları artırmak üzere pekiştireçler kullanılmalı. Kullanılan pekiştireçlerin çocuk için etkili olduğundan emin olunmalıdır. Ayrıca kullanılan pekiştireçler kesinlikle çocuğun ilgi duyduğu, sevdiği nesne veya etkinliklerden seçilmelidir. Çocuğun davranışında olumlu yönde değişiklikler oldukça pekiştireç geri çekilerek azaltılmalı ve çocuğun olumlu davranışı pekiştireçsiz yapması sağlanmalıdır.

Problem davranışlarla başa çıkmak üzere yapılacak olan tüm uygulamalarda kararlı ve tutarlı olunmalıdır. Bir tekniğin işe yarayıp yaramadığını görmek üzere belli bir süre o teknik uygulanmalı, kısa sürede teknikten vazgeçilmemelidir.

Çocuğun öğretilenleri unutmaması için sık sık tekrarlar yapılmalıdır. Öğrenemediğini görünce ısrar edilmemeli fakat aradan zaman geçtikten sonra sabırla aynı işlemler yapılmaya ve yaptırılmaya çalışılmalıdır.

Aileler kendilerine zaman ayırmayı unutmamalıdır. Bunun için arkadaşlarının ya da aile bireylerinin yardım tekliflerini kabul etmelidirler. Çünkü aile ruhsal ve fiziksel olarak ne kadar sağlıklı olursa çocuğun gelişimine o kadar fazla katkıda bulunulur.

Aile uzmanlarla, öğretmenlerle ve diğer personelle olumlu ilişkiler içinde olmalıdır.

Çocuğun haklarını en iyi savunacak olan ailedir. Bu nedenle aile çocuğun yasal haklarını araştırmalı. Otizm ile ilgili etkili müdahaleler ve hakları hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Böylece aile hem çocuğu hem de kendileri için en yararlı hizmetlerin sunulmasını sağlamış olur.

Çocuğun yapması gereken beceri, davranış ve gereksinimleri çocuğa fırsat tanımadan aileden herhangi biri yerine getirmemelidir. Ona fırsat verilmelidir.

Çocuğun tek başına bir şeyler yapmasına izin verilmelidir. Çocuğun bir işi yapıp o işi başarmadaki başarı hissini tatmaya ihtiyacı vardır.

Öğretilmek istenilen herhangi bir konuda ilk önce aileden birinin model olması gerekmektedir. Yine yapamıyorsa sözel yardım ve fiziksel yardım da bulunulabilir. Unutmamak gerekir ki yardım tüm gereksinimlerini onun adına yapmak değildir. Onun adına yapılan her şey öğrenmesinin ve dolayısıyla bağımsız yaşamasının önüne konulan bir engeldir.

Otizimli çocuklar göz kontağı kurmada problemler yaşayabilmektedir. Bu doğrultuda göz kontağı kurmak için: Öncelikle çocuğun göz kontağı kuracağı kişinin yüzünü görebilecek şekilde oturması gerekmektedir. İsteddiği nesnelere vermeden önce nesnelere göz hizasına getirilip nesneyi veren kişiye bakması sağlandıktan sonra verilebilir. Bu arada 'vereyim mi?' diye sorup kısa bir süre bekleyerek ona cevap vermesi gerektiğini, hafifçe 'ver' denilerek de ne cevap vermesi gerektiği öğretilmiş olur. 'Ver' sözcüğünü üçüncü bir kişinin söyleyerek model olması daha da uygun olacaktır. Tabii ki ısrarcı olmak, çocuğu göz kontağı kurmak için zorlamak doğru bir davranış değildir. Onunla otururken, konuşurken 'bana bak' yönergesi de verilebilir. Yine bu noktada sevdiği bir nesne araç olarak kullanılabilir.

Yönergeyi aldığı anda ve doğru bir tepki verdiğinde onu ödüllendirmek faydalı olacaktır.

Örneğin; sevdiği bir yiyecek, oyuncak verilebilir veya 'aferin sana çok güzel baktın' denilebilir. Hem göz kontağı kurma açısından hem de ismi söylendiğinde bakması açısından günlük yaşamda sık sık ismi ile hitap edilmelidir. Eğer daha küçük bir çocuksa Ce-eee oyunu da göz kontağı kurma becerisinde yardımcı olacaktır. Yine çocuğun istediği bir şey olduğunda onu görmezden gelmek veya duymazdan gelmek onun göz teması kurmasını ve iletişime geçmesini kolaylaştıracaktır.

Yine otizmli çocuklarda ekolalik konuşmaya çok sık rastlanmaktadır. Bu doğrultuda ekolali' yi azaltmak için: En önemlisi ekolalinin nedenleri araştırılmalıdır. Ekolalisi olan çocuk bunu ilgi çekmek için mi, rahatlamak için mi yapıyor incelenmelidir. Eğer çocuk ekolaliyi ilgi çekmek amacıyla yapıyorsa onu duymamazlıktan gelinerek ekolaliyi azaltmak mümkündür. Hiçbir zaman çocuğun ekolalisine karşı ilgi gösterilmemeli aksi halde ekolali davranışı pekiştirilir. Ekolali davranışını rahatlatma amacıyla yapıyorsa onu görmemezlikten gelerek ilgisi başka bir yöne çekilebilir. Örneğin ona aşağıdaki gibi oyunlar sunulabilir:

Hayvan Yürüyüşleri;

Ayı: Açık bacaklar açık kollara dayanarak

Yengeç: Kalça yere değmeden el ve ayaklar üzerinde.

Ördek: Ayak bileklerini ellerle tutarak.

Sakat Köpek: İki ayakla aynı anda kısa süreli sıçrayışlar.

Yılan: Karın üzerinde, el ve ayağın yardımı olmadan.

Solucan: Sirt üstü, bacakları yukarı itip sonra vücudu çekerek.

Mors: Karın üzerinde, açık kollarla.

Hamburger oyunu:

Battaniye veya mat içinde çocuğu yatırılarak, döndürülerek rulo yapılır ve üstüne baharat konuluyormuş gibi yapılır, hamburgerin üstünü ovalanır. Her baharat çeşidine farklı bir dokunum yapılırsa, uyarıyı daha ismi söylendiğinde tanır ve hazırlıklı olur veya öğrendikten sonra ona sorulup, bulması sağlanabilir. Mat veya battaniye kalın gelecek olursa alıştığı bir örtü ile de denenebilir.

Yine tırmanış aktiviteleri yapılabilir. Boklarla, inşa oyuncaklarıyla oynanabilir. Sıra kimde oyunları oynanabilir.

Ekolaliyi azaltmak için en önemlisi ifadelerdeki uygun olmayan durumların görmemezlikten gelinmesidir. Aksi halde çocuklar bunu ilgi çekmek maksadıyla kullanabilir.

Çocuğun doğru konuşması sağlanmalı ve doğru konuşmalar hemen ödüllendirilmelidir. Böylece görmemezlikten gelinen ifadelerle çocuğun ekolalisi azalacak ve zamanla yerini doğru konuşmalara bırakmaya başlayacaktır.

Otizimli çocuklarda alıcı dili desteklemek için: Yönergeler kısa net sözcüklerle verilmelidir (al, ver, gel, bak, otur). Bu çocuğun daha rahat anlamasını, daha çabuk taklit etmesini sağlayacaktır. Yönergeleri çocuk anlamazsa fiziksel yardımda bulunulabilir. Çevresinde gördüğü her şeyin adı söylenmelidir.

Aile albümü, resimli kitaplar, market broşürlerine çocukla birlikte bakılabilir. Her seferinde parmakla gösterilerek örneğin; 'bak dede' 'bak kek' diyerek bakması sağlanmalıdır. Ondan da göstermesini istenmelidir. Çocuğun ilgi alanları izlenmelidir. Herkes ilgilendiği şey hakkında konuşmak ister.

Örneğin; arabalara ilgi gösteriyorsa hedef sözcükler ve etkinlikler arabalarla ilgi konulardan seçilebilir.

Aynı eylemler için hep aynı sözcükleri tekrar tekrar kullanılmalıdır. Sütünü içerken; iç, giydirirken giy, tuvaleti veya yemeği bittikçe 'bitti' top atması için; 'at' beklemesi için her seferinde; 'bekle' vb. Çocuk ne kadar çok duyarsa taklit etmesi o kadar mümkündür.

Sosyal gelişimi ve iletişim becerileri için; Boş zamanlarında ona eşlik edecek bir ağabey ya da abla konumunda olacak nitelikte birisi seçilirse ve onu yalnız bırakmazsa sosyal gelişimi yönünden yararlı olacaktır.

Dışarıdan bakıldığında çocuk diğer çocuklarla oyun oynamak istemiyor gibi görünebilir belki de sadece diğer çocuklarla nasıl iletişime gireceğini ya da oyuna nasıl dâhil olacağını bilmiyor olabilir. Ona başkalarıyla nasıl oyun oynayabileceği öğretilmelidir. Diğer çocuklar da onunla oynaması için teşvik edilmelidir. Özellikle başlangıcı ve sonu belli olan yapılandırılmış oyunlarda çocuk yapabileceğinin en iyisini yapacaktır.

Günlük hikayeler ve çizgi film diyalogları çalışılarak sosyal ortamlarda ne yapacağını bilmesine ve sosyal ortamları daha iyi anlamasına yardımcı olunabilir.

Yine oyun oynarken;

Önce biraz öğretilmelidir (Adım 1, adım 2 şeklinde ve adımları iyi öğrendiklerinden emin olarak).

Sabırlı olunmalıdır.

Konuşmaya başlamadan önce bütün dikkatinin konuşmacı üzerinde olduğundan emin olunmalıdır.

Nasıl oynanacağı adım adım gösterilmelidir.

Seçim hakkı verilmelidir (Top mu oynayalım yoksa yapboz mu oynayalım gibi).

Güzel şeyler söylenmelidir (Harikasın, çok iyi gidiyorsun gibi).

Rahatlayacakları ve ne yapmak istediklerini anlayacakları zaman tanınmalıdır.

İletişimde farklı yollara açık olunmalıdır. Yani çocuğun iletişime girmeye çalıştığı her yol dikkate alınmalıdır. Onun için ne hissettiğini ne istediğini ifade etmek zor olabilir (örneğin acıkmış, korkmuş ya da engellenmiş hissediyor olabilir). Bu yüzden çocuğun beden diline ve buna benzer diğer sinyallerine dikkat edilmelidir. Bazen sadece kelimelerle değil aynı zamanda göstererek de çocuğun yapması gerekeni anlatmak faydalı olacaktır.

Olumluya odaklanılmalıdır. Çocuğun ne yapamadığından çok ne yapabildiğine odaklanması önemlidir. Öğrenirken sürekli eleştiriyor olmak yetişkin bir bireye her ne kadar yapıcı olsa da çocuğun penceresinde bu, böyle olmayabilir.

Pozitif bir dil kullanılmalıdır. Çocuğa ne yapması gerektiği emredici ve negatif bir tarzdan ziyade pozitif bir biçimde söylenmelidir.

Örneğin <Odan yine dağınık> demek çocuk için bir durum tespitinden öteye gitmeyecektir. Aslında söylenmek istenenin çocuğun odasını toplaması gerekliliği olduğunu çocuk çıkarsamayabilir. Ne yapması gerektiğiyle ilgili çocuğun tahminde bulunması ya da çıkarsama yapması beklenmemelidir.

DEHB

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), bireyin yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan dikkat sorunları, aşırı hareketlilik ve istekleri erteleyememe (dürtüsellik) ile kendini gösteren bir bozukluktur.

Bu bozukluğun 3 temel belirtisi vardır:

Dikkat eksikliği

Aşırı hareketlilik

Dürtüsellik

DİKKAT EKSKLJĀJ

- ♥ Dikkatini yoğunlaştırmada güçlük çeker
- ♥ Genellikle konuşulanları dinlemiyormuş gibi görünür
- ♥ Görev ve yönergeleri takip edemez
- ♥ Genellikle etkinlikleri, görev ve sorumluluklarını unutma
- ♥ Zihinsel çaba göstermesi gerektiren hoşlanmadığı görevlerden kaçınır
- ♥ Konu dışı alanlara dikkatini yöneltir
- ♥ Günlük görevlerini unuttur

HİPERAKTİVİTE

- ♥ Eli ayağı kıpır kıpırdır
- ♥ Oturduğu yerde duramaz
- ♥ Gereksiz yere sağa sola koşturur, eşyalara tırmanır
- ♥ Sakin bir şekilde oyun oynamakta zorlanır
- ♥ Sürekli hareket eder ve sürekli konuşur

DÜRTÜSELLİK

- ♥ Sorulan soru tamamlanmadan yanıt verir
- ♥ Sirasını beklemekte güçlük çeker
- ♥ Başkalarının sözünü keser ya da oyunlarda araya girer

NEDENLER

Nedenleri kesin olarak bilinmemektedir. Nedenler 3 başlık altında toplanabilir.

♥ Kalıtım

♥ Çevresel etkenler

♥ Beyindeki yapısal ve işlevsel farklılıklar

ÖNERJLER

AJLELERE ÖNERJLER

Çocuğunuz ile konuşurken göz teması kurun ve sürdürün,

Çocuğunuza kısa ve açık ifadeler kullanın, isteğinin anlaşıldığından emin olun,

Her seferinde bir tek görev verin, çoklu ve karışık taleplerden kaçının,

Bir isteği yerine getirdiğinde çocuğunuzuzu ödüllendirin,

Gerekliyorsa çocuğunuza olumlu bir yaklaşım ile tekrarlarda bulunun,

Çocuğunuza ödevlerinde bir yol gösterici olarak yardım sağlayın, çalışmalarını takip edin,

Kısa aralıklarla sıkılmadan çalışmasını sağlayın,

Unutkanlığını azaltmak için bir not defterinden nasıl yararlanabileceğini öğretin,

Kurallarınızı açık ve kesin olarak koyun ve uygulamaya çalışın.

Özellikle akademik olmayan alanlarda çocuğunuzun başarılarını vurgulayın ve kutlamak için fırsatlar yaratın.

Çocuğunuzu fiziksel enerjisini kullanabileceği bir spor faaliyetine yönlendirin.

Ev ortamını çocuğunuzun enerjisini boşaltabilmesine uygun olarak düzenlemeye çalışın. Örneğin koridoru mümkün olduğunca eşyalardan arındırarak koşabilmesi, oynayabilmesi, basket atabilmesi için imkan tanıyın.

GÖRSEL DİKKAT İÇİN DÜZENLEMELER:

Çocuğun odasında dikkati dağıtacak nesnelere azaltılmalı.

Az sayıda eşya ile sade bir düzenleme yapılmalı.

Çalışma masasının üstü boş olmalı.

Çocuk çalışırken yüzü odaya değil, duvara dönük olmalı.

Bilgisayar çalışma masasının olmamalı ve çocuk çalışırken kapalı olmalı.

Odanın duvarları ve mobilyalar açık sakinleştirici renklerde olmalı. İri abartılı desenler olmamalı.

Oyuncaklar kutularda ya da dolabın içinde olmalı.

Evin ortak kullanılan yerlerinde de benzer düzenlemeler yapılmalı.

İŞİTSEL DİKKAT İÇİN ÖNERİLER

Çocukla konuşurken çevredeki diğer sesler azaltılmalı.

Basit sade cümleler kurulmalı, net ifadeler kullanılmalı.

Benzer ifadeler için aynı ses tonu kullanılmalı.

Aynı anda birkaç şey söylenmemeli

Söylenilenlerin çocuk tarafından dinlendiğinden emin olunmadığı takdirde çocuktan söylenilenleri tekrarlaması istenmeli.

Söylenilenler defalarca tekrarlanmamalı

Çocuk çalışırken ortamdaki sesler azaltılmalı.

DOKUNSA DİKKAT İÇİN ÖNERİLER

Çocuğun 'kaşındırıyor', 'rahatsız ediyor' diye tanımladığı giysiler giydirilmemeli, yumuşak kumaştan rahat giysiler tercih edilmeli

Giyisi ve çamaşırlardaki etiketler kesilmeli

Çorap lastikleri çok sıkı olmamalı

Çalışırken oturduğu sandalyenin ergonomik olmasına dikkat edilmeli

DOWN SENDROMU

Down sendromu, genetik bir farklılık, bir kromozom anomalisidir.

En basit anlatımı ile sıradan bir insan vücudunda bulunan kromozom sayısı 46 iken Down sendromlu bireylerde bu sayı üç adet 21. kromozom olması nedeniyle 47 olmaktadır.

Down Sendromu tedavi edilmesi gereken bir hastalık değil, genetik bir farklılıktır.

Hücre bölünmesi sırasında yanlış bölünme sonucu 21. kromozom çiftinde fazladan bir kromozom yer alması ile meydana gelir.

Down sendromuna sebep olduğu bilinen tek etmen hamilelik yaşıdır, 35 yaş üstü hamileliklerde risk artar. Ancak genel olarak genç kadınlar daha fazla bebek sahibi olduğundan Down sendromlu çocukların %75-80'i genç annelerin bebekleridir.

Down sendromlu herkes, farklı derecelerde zihinsel engele sahiptir.

Bazı fiziksel özellikler down sendromlular arasında yaygındır ve onlar bazı tıbbi problemlere yatkın olabilirler. Bu tıbbi problemler arasında işitme ve görme sorunları, tiroid rahatsızlıkları, zayıf bağışıklık sistemi, solunum problemleri, öksürük ve soğuk algınlığı, mide ve bağırsak hastalıkları söylenebilir.

Bazı özellikler şunlardır:

Düşük kas tonusu neden olduğu sarkmalar (hipotoni)

Düz yüz profili, basık ve küçük burun

Gözlerin aşağı veya yukarı kayması

Dili daha büyük gösteren küçük ağız

Birinci ve ikinci ayak parmakları arasında büyük boşluk (Ayak baş parmağı diğer parmalardan daha açık)

Küçük parmaklı geniş eller ve serçe parmağın içe kıvrılması

Avuç içinde tek çizgi

Doğduğunda ortalamanın altında kilo ve boya sahip olma

Yaşlarına göre daha kısa boy

Bu özelliklerin birçoğu genel popülasyonda da bulunur. Bu nedenle pozitif bir tanı koyulmadan önce kromozom testi yapılması gereklidir. Doktor kan örneği alır ve kromozom analizi yapar. Kesin sonuç kan testinde belli olur.

DOWN SENDROMU SJKLJĀJ NEDJR?

Doĝan her 800 bebekten birinde Down Sendromu görülür.

Her yıl Türkiye'de 1500 Down Sendromlu bebek doĝar.

Down Sendromu, bütün yaşlardaki, ırklardaki, dinlerdeki ve ekonomik Őartlardaki insanları etkiler.

Tahmin edilen, Türkiye'de yaşayan 100.0000 civarında down Sendromlunun olduĝudur.

DOWN SENDROMUNUN 3 TJPJ VARDJR. BUNLAR,

Trizomi 21- Down sendromlu nüfusunun %90-%95'ini oluşturan standart tiptir. Bu tipte fazladan bir adet 21.kromozom yumurta veya sperm hücresinden gelmekte veya döllenmenin daha ilk aşamalarındaki bir noktada yanlış bölünme nedeniyle (yani kromozomlar bölünürken birbirine yapışık kalması ve bu yapıřıklıĝın bir taraftan 2 diĝer taraftan da 1 kromozom gelmesine yol aĝması nedeniyle) yeni hücreler 3'er adet kromozom ile toplam 47 kromozom olarak oluşurlar.

Translokasyon- Down sendromlu nüfusunun %3-%5'ini oluşturan tiptir. Bu tipte 21.kromozomun bir parĝası koparak başka bir kromozoma (rneĝin 14.kromozom gibi) yapışmaktadır. Birey adet olarak 46 kromozoma sahiptir ama genetik bilgi olarak 47 kromozom bilgisi vardır. Burada da 21.kromozom 3 adet olduĝundan birey standart tipteki aynı özellikleri gösterir. Down sendromunun diĝer tipleri kalıtımsal deĝildir. Yalnız translokasyon tipte ebeveynlerden bir tanesinin taşıyıcı olması durumunda Down sendromu kalıtımsal olmaktadır. Bu oran %33'dr. Eĝer taşıyıcı anne ise translokasyon Down sendromlu ocuk doĝurma olasılıĝı %20, taşıyıcı baba ise %5-%2 arasındadır.

Mozaik- Down sendromlu nüfusunun %2-%5'ini oluşturan tiptir: Bu tipte bazı hücreler 46 kromozom taşırken bazıları 47 kromozom taşımaktadır. Yanlış bölünme döllenmenin ileri aşamalarında gerekleřtiĝinde bir hat 46 kromozom diĝer hat ise 47 kromozom olarak devam eder ve mozaik bir yapı oluşturur.

NASIL TEŞHİS EDİLİR?

Down Sendromu tanısı doğumdan kısa bir süre sonra konulur. Birçok fiziksel özellikler bu durumla ilişkilendirilir, bu özellikler ebeveyni ya da tıbbi bir profesyoneli down sendromu olabilir şüphesine neden olabilir.

DOWN SENDROMLU ÇOCUKLARDAN-BİREYLERDEN ÖĞRENECEKLERİMİZ

♥
Dürüstürler.

♥
Kurallara uyarlar.

♥
Yardım etmeyi çok severler.

♥
Tabiata düşkündürler.

♥
Neşeli ve sempatikdirler

♥
Oldukça duygusaldırlar.

♥
Taklit yetenekleri vardır.

♥
Düzenlidirler, dağınıklıktan pek hoşlanmazlar.

♥
Acıma duygusu oldukça gelişmiştir.

♥
Çıkarıcılık, bencillik gibi davranışlar onlarda yoktur.

♥

Güzel sanatlara eğilimleri vardır.

Karşılıksız severler.

Yalan söylemeyi bilmezler.

Çok insancıldırlar.

Kin gütmezler.

ÖNERİLER

Onu kabullendiğinizi ve sevdiğinizi hissettirin.

Aşırı korumacı tutumdan uzak durun.

Bağımsız ve tek başına yaşayabilmelerine, hareket edebilmelerine (kendi üstünü giyme gibi) fırsat verin.

Down sendromlular sıradan bireylerin yaptığı birçok şeyi yapabilirler ancak biraz daha gecikmeli yaparlar.
Ne olursa olsun sabırlı olun.

Onunla bol bol iletişim kurun, sohbet edin, ilgilenin.

Onunla bol bol oyun oynayın, birlikte kitap okuyun, eğlenebileceğiniz aktiviteler yapın.
Yardıma ihtiyacı olduğu zaman yanında olduğunuzu belli edin.

Yapabileceği küçük işler verirken yaşını, mental kapasitesini ve dikkat seviyesini göz önünde bulundurun.

Kas gevşekliği (Hipotoni) nedeni ile fizyoterapi desteği alın.

Oluşabilecek rahatsızlıklara daha yatkın oldukları için sağlık kontrollerini düzenli olarak yaptırın.

Metabolizmalarının yavaş çalışması nedeniyle doğru beslenme alışkanlığı kazandırın.

İlgisini çekebilecek spor ya da başka aktiviteler bulmaya çalışın, bu aktiviteler sosyal iletişim becerilerinin gelişmesine ve başkaları ile eğlenceli vakit geçirmesine yardımcı olur.

ZİHİNSEL ENGEL

Zihinsel Engellilik; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında çeşitli nedenlere bağlı olarak gelişimsel dönemde ortaya çıkan, uyumlu davranışlarda görülen yetersizliğe ilaveten dikkat, algılama, bellek ve muhakeme gibi genel zeka fonksiyonları açısından normalin altında olma durumudur. Zihinsel engel; hafif derece, orta derece, ağır derecede ve çok ağır olmak üzere ayrılmaktadır.

Hafif derecede zihinsel engelliler

Zekâ bölümü puanı 50 – 55 ile yaklaşık 70 arasında olan kişilerdir. Bu çocukların çoğunluğu ilkokulda başarısızlıkla karşılaşmaya kadar gelişimleri normal çocuklardan önemli bir farklılık göstermemesi nedeniyle genellikle okula başlayıncaya kadar ayırt edilemezler. Hafif zihinsel engelliliğe sahip birçok birey normale çok yakın oldukları ve zihinsel yetersizlikleri çok hafif olduğu için çevreye daha rahat uyum sağlamaktadırlar. Bu gruptaki çocuklar normal okulların özel sınıflarında eğitim görmektedirler. Okuma-yazma, matematik gibi temel akademik becerileri kazanmada gecikme yaşarlar. Ancak bu çocuklar ilkokul düzeyinde akademik konularda eğitilebilmekte, toplumda bağımsız yaşayabilecekleri düzeyde sosyal uyumları sağlanabilmekte, kısmen ya da tamamen desteklendiğinde mesleki yeterlilik alanlarında gelişme gösterebilmektedirler.

Orta düzeyde zihinsel engelliler

Zekâ bölümü puanı 35-40 ile 50-55 arasında olan kişilerdir. Zekâ yaşları yaklaşık olarak 6- 8,5 yaş arasında yer almaktadır. Dil gelişimi, sosyal, duygusal veya davranış problemleri ile temel akademik becerileri kazanmada gecikme görülmektedir. Genellikle erken çocukluk eğitimi döneminde fark edilmektedirler. Gelişim özellikleri normal çocuklardan önemli farklılık göstermektedir. Sosyal kuralları öğrenmeleri zayıftır. Öğrenmeleri yavaştır. Basit günlük becerileri öğrenebilirler ancak motor becerilerde güçlük yaşarlar. Basit akademik becerileri ve öz bakım ile ilgili becerileri öğrenebilirler. Tanıdık çevrelerinde kendi başlarına bağımsız hareket edebilirler. Yetişkinlikte basit işleri bir yetişkin denetiminde yapabilirler. . Bu çocuklar okul yıllarında genellikle özel sınıflarda eğitim görürler. Bu çocuklara yaşamlarını sürdürebilmeleri ve üretici olabilmeleri için bireysel düzeyde destek ve danışmanlık hizmetleri sağlandığında, bu yönde başarılı ve olumlu sonuçlar alınmaktadır.

Ağır derecede zihinsel engelliler

Zeka bölümü puanları 20-25 ile 35-40 arasında olan kişilerdir. Bu çocukların neredeyse tamamı doğumda ya da hemen sonrasında farkına varılırlar. Zihinsel engelliğe motor problemler ile konuşma dil problemleri eşlik etmektedir. Öz bakım becerilerini bağımsız ya da gözetimle yapabilmektedirler. Günlük yaşamlarını sürdürebilecek basit motor ve iletişim becerilerini kazanabilmektedirler. İşaretleri ve sözcükleri tanıyabilir fakat uzun ve düz yazıları okumakta güçlük çekerler. Ağır derecede zihinsel engelli bireylerin eğitimlerinde özbakım (tuvalet, giyinme, yeme içme) ve iletişim becerilerinin öğretimine ağırlık verilmektedir.

Çok ağır derecede zihinsel engellilik

Zekâ bölümü puanları 20-25' in altında olan bireylerdir. Özel eğitim kurumlarına devam edememekte, genellikle ailelerinin bakım ve korumasına muhtaç olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Özbakım becerilerini gerçekleştiremezler. Konuşamazlar, etrafa ilgileri yoktur, çoğunlukla birden fazla engelleri vardır. Çocukluk döneminde ölüm oranları yüksektir.

EĞİTİMCİLERE ÖNERİLER

İleri derecede zihinsel engelli çocukların düşük düzeydeki işlevleri nedeniyle eğitim programlarında öz bakım (tuvalet alışkanlığı, yemek yeme vb.) dil ve hareket becerilerine daha fazla önem verilmelidir.

Öğrencinin başarılı çalışmaları mutlaka görülmeli, değer verilmeli ve gerekirse ödüllendirilmelidir. Bu becerilerini daha da geliştirmeleri için desteklenmeli ve aileye gerekli rehberlik yapılmalıdır

Orta düzeyde zihinsel engeli olan çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler. Öğrenmede; işitme ve görme önemli olmakla birlikte yaparak öğrenmede daha yararlı sürekli sonuçlar sağlar. Çocuğun derse katılmasını sağlayıcı etkinliklerde bulunmasını sağlayın. (Ör. sınıfta çocuğa söz hakkı vermek vb..)

Zihinsel engelli çocuklar zekâ, akademik başarı, sosyal uyum yönünden yaşitlarından geri olduğu için dışlamayınız, küçümsemeyiniz, eleştirmeyiniz, kıyaslamayınız.

Zihinsel engelli çocuğun eğitiminde sabır ve hoşgörü göstermezseniz, çocuğa destek olmazsanız çocuğun var olan ilgi, yetenek ve İsteğini köreltmış olursunuz. Çocuğun sorularına basit ve kısa kelimelerle (anlayacağı) şekilde cevap vermeye çalışınız.

Sınıftaki çocukları eğitilebilir zihinsel engelli çocuğun durumundan uygun şekilde haberdar etmek ve ona karşı olumsuz tutumlar takınmalarını önlemek gerekir. (Bu durum engelli çocuğun sınıfta olmadığı zaman yapılmalı, zihinsel engelli olduğu söylenmemeli, öğrenme problemi olarak tanıtılmalı)

Konuşma taklitle öğrenildiğinden onunla düzgün konuşun. Öğrenilecek her şeyin tekrarlar ile alışkanlık haline getirilmesine, herşeyin açık ve kolay anlaşılacak şekilde verilmesine dikkat edin

AJLELERE ÖNERİLER

İleri derecede zihinsel engelli çocuklarda yaralayıcı davranışlar; saçını çekme, Kafasını vurma v.b. davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni çocuğun çevresel ve sosyal uyaranlardan aşırı derecede soyutlanması olabilmektedir. Bu durumda çocuk gereksinim duyduğu ancak çevresinden alamadığı uyaranları kendisi yaratmaktadır. Çocuğun kendine zarar verici bu davranışlarını azaltmak için çocuğa uyarıcı zenginliği sağlanmalıdır.

İleri derecede zihinsel engelli çocuklarda konuşma bozukluğu, topluma uyumsuzluk, dikkat vb.. problemleri fazladır. Bu çocuklar aileleri tarafından korunmaya muhtaçtırlar. İleri derecede zihinsel engelli çocuğu dışarıya çıkarmanız, normal yaşlılarını ev dışı ortamlarda görerek, yaşayarak öğrendiklerini onun da öğrenmesi için gereklidir. Kendinizi ve çocuğunuzu toplumdan uzak tutmayın.

Acele ve telaşlı emirler yerine sakin ifadeler kullanın. Çocuğun basit komutlara alışması için evde egzersizler yapılmalıdır. (Bardağı getir' koltuğa otur / git- gel v.b.) Öğreteceğiniz işin ya da konunun tamamını birden öğretmeyin. Parça parça tekrarlar ile öğretmeye çalışın. Örneğin; sabah temizliği için önce el yıkamayı, sonra diş fırçalamayı, sonra da saç taramayı öğretin.

Öğrettiklerinizi sık sık tekrarlayın. Öğrenemediğini görünce ısrar etmeyin fakat aradan zaman geçtikten sonra sabırla aynı işlemleri yapmaya ve yaptırmaya çalışın.

Sözcüklerin söylenişindeki hataları çocuğu telaşa düşürmeden ve tedirgin etmeden düzeltin. Doğru söylemeye başladıkça onu sözle ödüllendirin.

Güven sarsıcı durumlardan (sözlerle, isteklerden) kaçınılmalıdır.

Çocuğunuzda hiçbir değişme gözlemiyorsanız ya da hiçbir gelişme olmadığını düşünüyorsanız, hiçbir yeni beceri öğrenmiyorsa öğretmeniyle, doktoruyla, diğer anne-babalarla görüşün. Böylece aksayan noktayı, problemi bularak onun eğitiminden en fazla yararlanmasını sağlamış olursunuz.

DİKKAT! Çocuk var!

*Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü
*Yenimahalle Rehberlik ve Araştırma Merkezi

- Çocuğunuz ile konuşurken emir vermeye dikkat edin.
- İsteklerinizi çocuğunuza net bir dille ifade edin.
- Çocuğunuzun eleştirirken sizi duyabileceğini unutmayın.
- Çocuğunuza 'sakar, tembел, yaramaz' gibi etiketlemelerde bulunmayın.

Komşunun oğlu
yazıldan 100
almış peki ya
sen!

- Her çocuk özeldir ve bunu hissetmeye ihtiyacı vardır. Çocuğunuzun kimse ile kıyaslamayın.
- Çocuğunuzun dinlediğini hissettirin.
- Çocuğunuzun istek ve arzularını görmezden gelmeyin.
- Anne ve baba olarak ortak kararlar alın ve uygulamada kararlı olun.
- Çocuğunuzun sevdiğini ve değer verdiğini hissettirin.
- Çocuğunuzun yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanın.
- Çocuğunuz ile vakit geçirin ve yaptığınız aktiviteleri çocuğunuzun da istediğinden emin olun.
- Gün içinde başardığı şeyler için ona 'afetin' demeyi unutmayın.
- Yapabileceği sorumluluklar verin ve çocuğunuzun da başarıyı tatmasını sağlayın.

Ve her şeyden önemlisi çocuğunuzun da sizin
gibi bir 'BİREY' olduğunu unutmayın!

Her zaman
yemeği bitir!

Ben bilmen
babam sen!

Sen yap-
mazsın!

Yorgunum
seninle
uğraşamam!

HAZIRLAYANLAR

KÜBRA UTKU
RABİA SEYDİ
ILKAY KARATEKE
ELİF SALAR
BETÜL KAYA

Kaynakça

- ♥ Öğr. Gör. Dr. Semra Şahin-Öğrenme Güçlüğü-Ders Notları
- ♥ Vize Yayıncılık: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Eğitimleri
  - ♥ Tohum Otizm Vakfı
  - ♥ Otizm Vakfı
  - ♥ Montessoria Etkinlikler (Otizm ve Oyun)
  - ♥ Tercih Özel Eğitim
  - ♥ Özel Eğitim Sitesi
- ♥ Uzman Tv (Otistik Çocuklara Nasıl Davranmak Gerekir?)
- ♥ T.C. Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Otizm Spektrum Bozukluğu)
- ♥ T.C. Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Otizm Spektrum Bozukluğu-Aile Bilgilendirme Rehberi 2014)
  - ♥ Zeytinburnu Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi
- ♥ Resmi Gazete Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı (2016-2019)
  - ♥ Ankara Otistik Bireyler Derneği (ANOBDER-Ailelere Öneriler)
  - ♥ Antalya Özel Eğitim (Uzman Uğur KAYA-Tüm Yönleri İle Otizm)
- ♥ Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitim/ Prof. Dr. Necate Baykoç Editör
  - ♥ Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi
  - ♥ Dünya engelliler derneği
  - ♥ Özel eğitim sitesi
  - ♥ www.otsimo.com
- ♥ www.tercihozelegitim.com (Otistik Çocuklarla Göz Konağı Kurabilme)
  - ♥ <https://www.downturkiye.org/down-sendromu>
  - ♥ <http://ulusaldown.com/bilgi-bankasi/down-sendromu/>
- ♥ <http://ailevecocuk.net/sendromlu-cocugu-olan-aileler-icin-destekleyici-oneriler/>

Bu hafta

Ankara Devlet Tiyatru su'nun

çocuklar için etkinlikleri

6 yaş+

1 perde | 50 dakika

Yazan : LEWİS CARROLL | Çeviren : EKİN TUNÇAY TURAN
Oyunlaştıran : TİM KANE | Yöneten : ESAT TANRIVERDİ

Bir tavşan deliğinden geçen Alice, kendini fantastik bir dünyada bulur. Alice'nin başına gelen tuhaf olaylar yoluyla, yetişkin dünyasının bir çocuğun gözünden ne kadar saçma görüldüğünü izleriz...

**Oyununda "blacklight" kullanılmaktadır.
Nörolojik rahatsızlığı olanların izlemesi uygun değildir.**

blacklight

işiğin yarattığı göz yanılıklarından faydalanma

5 yaş+

2 perde | 1 saat 35 dakika

Yazan : MAURİCE VENTİ | Çeviren : OLCAY POYRAZ
Yöneten : ÇAĞMAN PALA

Bir gün küçük bir tiyatro kumpanyası, yeni bir sahneye gelir. Burada dev bir tiyatro makinesi ve yaratıcısı mucit ile karşılaşılır. Mucit, yarattığı tiyatro makinesi ve robotları ile gerçek oyuncular gibi tiyatro yapabileceğini iddia etmektedir. Ancak kumpanya oyuncuları, hayal kurmadan hiçbir şekilde tiyatro yapılamayacağını ve robotların da asla oyuncu olamayacaklarını söylerler. Tiyatro: etyle, ruhuyla ve yüreğiyle oyuncularla yapılır. Bunu ispat etmek için de muciti aya kadar uzanan bir yolculuğa çıkarırlar. Nasıl mi? Elbette hayal gücü ile...

5 yaş+

1 perde | 45 dakika

Yazan : METİNSİZ PROJE | Yöneten : (PROJE)
EMRE BASALAK

Bir sokak köpeği ve bir çocuk ve onların tanışıp arkadaş olma hikayesi...

Hepsi bu mu peki ?

Bu sahnede herkes arkadaş ve yaptıkları tek şey oyun oynamak...

Hadi başlasın...

04 Ocak
perşembe

KÜÇÜK TİYATRO
11.00

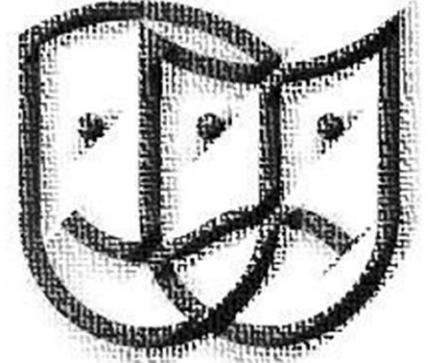
05 Ocak
Cuma

ŞİNASI SAHNESİ
11.00

07 Ocak
Pazar

AKÜN SAHNESİ
11.00

Faydalı Bilgiler

Proje ♥ Tasarım ♥ İletişim

SERDAR GÜNDOĞAN

Katkı Sunanlar

Semra Apakkan Eş 😊 Nihal Ceylan Barut 😊 İsmail Sav

Paylaşmalarınız için

faydalibilgimizvar@hotmail.com

☎ 505 804 7403

